

Får vi denne gang en ordentlig fornyelse af dåbsritualet?

Af Georg Klinting

Trykt 26. juli 2024 i Præsteforeningens Blad #30-31

Sidste gang en kommission arbejdede på dåbsritualets fornyelse, løb resultatet ud i sandet. Vi fik ganske vist et nyt autoriseret dåbsritual i 1992, men dette ritual var ikke en frugt af den daværende liturgikommissionens arbejde.

Lad mig kort repetere begivenhedsforløbet. I 1983 fik præster og menighedsråd tilsendt betænkning nr. 973 omhandlende "Dåb og brudevielse". I denne betænkning præsenterede den daværende liturgikommission tre dåbsritualforslag, heraf to forslag til barnedåb og ét til voksendåb.

I perioden april 1983 til udgangen af 1984 fik præster og menigheder mulighed for at afprøve liturgikommissionens forslag. Det var dog ikke meningen, at præster og menigheder skulle komme med input til forbedring af de præsenterede forslag. Vedr. forslagene til barnedåb fandt eksempelvis Fyens biskop anledning til at indskærpe, "at det ritualforslag, der ønskes benyttet, skal bruges i fuldt omfang, og at sammenblanding såvel af de to ritualforslag indbyrdes som af et ritualforslag og det autoriserede dåbsritual ikke må finde sted."

I 1991 konstaterede landets biskopper, at liturgikommissionens forslag til nyt dåbsritual kun havde været ønsket anvendt i få menigheder. Med henvisning til dette ville de ikke gå videre med liturgikommissionens forslag.

For dog at udrette noget tog biskopperne fat på 1912-ritualet for barnedåb og ændrede i al hast lidt på dets ordlyd, således at ritualet fremover skulle kunne bruges ved dåb både af store og små. Uden en egentlig høringsfase blev biskoppernes kombinationsritual fremlagt for ministeren og fremmet til kongelig autorisation.

Ny midtvejsrapport

Nu er dåbskommissionen på vej med en midtvejsrapport, som efter køreplanen skal fremlægges i marts 2025. Hvis midtvejsrapporten viser sig at indeholde ritualforslag, skal præster og menigheder efter planen have mulighed for at afprøve forslagene frem til december 2025.

Formentlig vil dog de færreste præster og menigheder have lyst til at afprøve de ritualforslag, som dåbskommissionen måtte fremlægge. Dels fordi et menneskes dåb er en engangsbegivenhed, der ikke rigtig indbyder til liturgiske eksperimenter, og dels fordi det står uklart, hvad sigtet er med afprøvningen.

Men ifølge kommissionens køreplan bliver der også mulighed for at afgive høringsvar uden at deltage i afprøvningen af ritualforslagene. I betragtning af arbejdets fremskredne stade kan offentlighedens høringsvar dog næppe føre til nævneværdige ændringer af kommissionens ritualforslag. Måske et komma hist og en sproglig formulering her, men ikke substantielle ændringer. Det er derfor afgørende, at kommissionens ritualforslag bliver så gennearbejdede og overbevisende, at der ikke er noget at komme efter i den offentlige høring.

Er der udsigt til, at kommissionens forslag bliver overbevisende? Det afhænger af, om kommissionens midtvejsrapport vil begrænse sig til kun at behandle de specifikke forhold i folkekirkens dåbspraksis, der er beskrevet i kommissoriet, eller om rapporten også vil behandle andre forhold, hvor en stillingtagen er af væsentlig betydning for et kommende dåbsrituals troværdighed og langtidsholdbarhed.

I kommissoriets emneliste savner jeg at få adresseret en indlysende mangel i det autoriserede dåbsritual. Nemlig den mangel, at det autoriserede ritual ikke giver ordentlig besked om den kristne dåbs oprindelse og indstiftelse. I ritualet hører vi blot, at Gud ved sin enbårne Søn "har givet os den hellige dåb", men vi får intet at vide om, hvornår det skete eller på hvilken måde.

Om dåbens indstiftelse

Ritualets to tekstlæsninger gør os ikke det mindste klogere på dåbens indstiftelse. Den såkaldte dåbsbefaling handler om, at disciplene skal tage en allerede indarbejdet dåbspraksis med sig, når de drager ud som missionærer. Og børneevangeliet handler slet ikke om dåb. Jesus brugte ikke vand, da han velsignede de små.

Vi har ikke egentlige indstiftelsesberetninger om dåben, sådan som vi har beretninger om nadverens indstiftelse. Men Jesu dåb i Jordan er indvielsen til hans gerning som Guds Søn på jord. Jesu dåb er det nærmeste, vi kommer til den kristne dåbs indstiftelse, idet den kristne dåb henter sin forjættelse fra det frelsesværk, der tog sin begyndelse med Jesu dåb.

Det er således en fatal mangel, at folkekirkens nuværende dåbsritual ikke nævner Jesu dåb med et ord. Spørgsmålet er nu, om kommissionen vil gøre noget ved det, eller om det fortsat skal være sådan, at menigheden spises af med en abstrakt dogmatisk floskel om, at Gud ved sin enbårne Søn har givet os den hellige dåb?

Det begrebsmæssige kaos

I kommissoriets emneliste savner jeg også at få sat fokus på det begrebsmæssige kaos, der kendetegner folkekirkens brug af personlig tilspørgsel ved barnedåb. Når præsten tilspørger et spædbarn om troen på den treenige Gud, forudsættes gudstroen at være til stede hos barnet, omend en voksen af gode grunde må føre ordet på vegne af den lille.

Men hvornår er barnet da begyndt at tro på den treenige Gud, må man spørge? Er gudstroen mon allerede til stede hos spædbarnet fra moders liv, eller er det er præstens tilspørgsel, der på magisk vis kalder gudstroen frem ind i barnet? Begge antagelser er teologisk håbløse, og jeg vil mene, at det er selve forestillingen om spædbarnets gudstro, der er en teologisk afsporing.

Folkekirkens hævdvundne dåbsforståelse går jo tidlig og silde ud på, at det alene er Gud, der handler i dåben, og ikke dåbsbarnet selv. Jamen, så må det være Guds nådestilsagn, der skal fokuseres på i dåbsritualet, og ikke på dåbsbarnets aktuelle forudsætninger for at tilegne sig dette nådestilsagn.

I folkekirkens lutherske søsterkirker foregår barnedåb uden brug af personlig tilspørgsel. Folkekirkens særtradition på dette område skyldes tankegods fra Luther såvel som fra Grundtvig. Med al respekt for de to autoriteter bør det dog være en opgave for dåbskommissionen at overveje holdbarheden af folkekirkens særtradition. I det mindste bør et kommende ritual give folkekirkens præster adgang til at forrette barnedåb uden personlig tilspørgsel, sådan som man gør i de lutherske søsterkirker.

Vi får se, hvad der kommer ud af dåbskommissionens arbejde. Biskopperne har det endelige ord, og man må håbe, at de ikke indstiller nogen ritualtekst til kongelig autorisation, medmindre teksten er gennemarbejdet i mindste detalje og båret af en evangelisk-luthersk dåbsforståelse, der er rummelig i bedste økumeniske forstand.